

บทที่ห้า : สารัตถะ*

เรื่องสั้นหรือนวนิยายนั้นท่านได้จำแนกออกไปตามความมุ่งหมายของมันเป็นประเภทใหญ่ ๆ สองประเภท คือ ประเภทที่มุ่งหมายให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่ผู้อ่านเพียงอย่างเดียว เรียกว่า *escape literature* ได้แก่เรื่องสั้นหรือนวนิยายประเภทอาชญากรรมและการสืบสวน ประเภทลึกลับสยองขวัญและเหนือธรรมชาติ ประเภทขบขัน และประเภทเพื่อฝันหรือแฟนตาซี ตลอดจนนวนิยายจีนกำลังภายในที่นิยมกันอยู่ในปัจจุบันนี้ด้วย เรื่องสั้นหรือนวนิยายประเภทที่กล่าวมานี้มีประโยชน์ในการฆ่าเวลา พักผ่อนสมองที่ตึงเครียดจากธุรกิจการงานและช่วยให้ผู้อ่านลืมเรื่องทุกข์ร้อนกังวลในชีวิตประจำวันได้บ้าง ส่วนเรื่องสั้นหรือนวนิยายอีกประเภทหนึ่ง นอกจากจะให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินอันเป็นจุดประสงค์สำคัญของบันเทิงคดีแล้ว ยังมุ่งหมายจะให้ความเข้าใจในชีวิตอีกด้วย เรื่องสั้นหรือนวนิยายประเภทนี้เรียกว่า *interpretive literature*

ในการอ่านเรื่องสั้นหรือนวนิยายนั้น เรามักจะสนใจโครงเรื่อง ตัวละคร หรือฉาก เพราะส่วนประกอบเหล่านี้มองเห็นได้ง่าย แต่มีส่วนประกอบอีกอย่างหนึ่งที่มองเห็นได้ยาก และอาจจะไม่มีในเรื่องสั้นหรือนวนิยายประเภท *escape literature* ที่เราชอบอ่านกัน ส่วนประกอบที่ว่านี้คือ “สารัตถะ” (*theme*) ซึ่งพอจะให้นิยามได้สั้น ๆ ว่า “ทัศนะที่ผู้ประพันธ์มีต่อชีวิต” หรือ “สารที่ผู้ประพันธ์ต้องการจะส่งให้เราทราบ” แต่เพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น จะขอยกข้อความที่ศาสตราจารย์ กุหลาบ มัลลิกะมาสกล่าวไว้ในหนังสือ *วรรณคดีวิจารณ์* หน้า 107-108 มาแสดงให้เห็น ข้อความนั้นมีว่าดังนี้

สารัตถะ (Theme) ของวรรณคดีแต่ละเรื่องก็คือทัศนะที่ผู้แต่งแสดง ให้เห็นถึง ธรรมชาติธรรมชาติอย่างใดอย่างหนึ่ง (หรือหลายอย่าง) ของมนุษย์ (ชีวทัศน์) หรือทัศนะ ที่ผู้แต่งมองดูความเป็นไปในโลกมนุษย์ (โลกทัศน์) แล้วนำมาแสดงให้ประจักษ์แก่ผู้อ่าน โดยใช้เนื้อเรื่องในวรรณคดีเป็นเครื่องสื่อสาร สารัตถะจึงเป็นจุดมุ่งหมายอันเป็นแก่น กลางของเรื่องหรือเป็นความคิดสำคัญในเรื่อง นักเขียนที่ดีย่อมแสดงโลกทัศน์หรือชีวทัศน์ของตนอย่างแจ่มชัดจนผู้อ่านรับทราบได้ว่าอะไรเป็นความคิดสำคัญของวรรณคดี

* ศาสตราจารย์กุหลาบ มัลลิกะมาส. *วรรณคดีวิจารณ์*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2522, หน้า 107-110.
Laurence Perrine. *Story and Structure*. New York: Harcourt, Brace & World, Inc., 1959, pp. 137-44.

เรื่องนี้ เช่น ใน*ลิลิตพระลอ* ผู้แต่งแสดงถึงความหลงอันจักเกิดขึ้นได้กับคนทุกเพศทุกวัยทุกระดับฐานะและย่อมนำความหายนะมาสู่ตัวเองและบุคคลแวดล้อมในที่สุด ในนวนิยายของนิมิตร ภูมิถาวรเรื่อง “กระทรวงคลังกลางนา” มีสารัตถะกล่าวถึง “ความไม่รู้” (Ignorance) ของมนุษย์ทำให้เกิดความเสียหายในการปฏิบัติงานได้ ทั้ง ๆ ที่ผู้ปฏิบัติงานพัฒนาท้องถิ่นมีความตั้งใจดี มีความซื่อสัตย์ แต่เนื่องจากการขาดแคลนความรู้ทางเทคโนโลยี ทำให้งานสร้างถนน สร้างสะพาน ตลอดจนงานธุรการต่าง ๆ เป็นไปได้อย่างยากลำบาก และในที่สุด “ความไม่รู้” ก็ทำให้งานนั้นล้มเหลว สูญเสียสิ่งที่สร้างไปกับสายน้ำในชั่วเวลาคืนเดียว

การค้นหาสารัตถะของเรื่องสั้นหรือนวนิยายออกจะเป็นการยาก ผู้ประพันธ์บางท่านอาจบอกไว้ที่ชื่อเรื่องให้ผู้อ่านไปขยายความเอาเอง หรืออาจบอกไว้ในบทสนทนาของตัวละคร หรืออาจบอกผู้อ่านตรง ๆ แต่โดยมากแล้วผู้ประพันธ์จะไม่บอกไว้ให้ ถ้าเราถามผู้ประพันธ์ว่าเรื่องที่เขายกเขียนมีสารัตถะว่าอะไร เขาก็คงตอบไม่ได้หรืออาจไม่ตอบเรา เพราะอาจมีความเห็นไม่ตรงกันก็ได้ ทางที่ดีก็คือเราต้องค้นหาเอง

ในการค้นหาสารัตถะของเรื่องสั้นหรือนวนิยายนั้น ผู้อ่านต้องอ่านเรื่องให้จบ อาจต้องอ่านหลายเที่ยว ต้องดูจุดมุ่งหมายของผู้ประพันธ์ว่าเขียนเรื่องนั้น ๆ เพื่อแสดงอะไร ถ้าเพื่อให้ผู้อ่านหวาดกลัวจนขวัญหนีดีฝ่อ เช่น ในเรื่องสั้นหรือนวนิยายประเภทลึกลับสยองขวัญและเหนือธรรมชาติ หรือเพื่อให้ผู้อ่านตื่นเต้น เช่น ในเรื่องสั้นหรือนวนิยายประเภทผจญภัย หรือเพื่อให้ผู้อ่านขบปัญหาที่พยายามอย่างไรก็ขบไม่ออกจนกว่าผู้ประพันธ์จะเฉลยให้เอง เช่น ในเรื่องสั้นหรือนวนิยายประเภทอาชญากรรมและการสืบสวน ดังนี้แล้วก็ถือว่าไม่มีสารัตถะในเรื่องสั้นหรือนวนิยายนั้น ๆ แต่ถ้าผู้ประพันธ์มีจุดมุ่งหมายจะแสดงทัศนะเกี่ยวกับชีวิต ผู้อ่านก็อนุมานได้ว่าเรื่องนั้น ๆ จะมีสารัตถะและควรค้นหาต่อไปจนกว่าจะพบ นอกจากนั้น ผู้อ่านจะต้องดูพฤติกรรมของตัวละครที่แสดงออกมา เพราะพฤติกรรมของตัวละครจะเป็นสื่อบอกให้เราทราบว่ามีสารัตถะคืออะไร เช่นเรื่อง “ส้มจากซุซึซึ” ชื่อเรื่องไม่ได้บอกเราว่าสารัตถะควรมีว่าอะไร แต่พฤติกรรมของตัวละครสำคัญคือมิกุจิจิโอะช่วยบอกเราได้ การที่เขาอยู่บ้านของเทเรชิโนเพื่อทวงสัญญาแต่งงาน การที่เขาได้เห็นฐานะของเทเรชิโนสูงกว่าเขามากจึงออกจากบ้านของเธอไป พอจะทำให้เราสรุปออกมาเป็นสารัตถะได้ว่า “ผู้ชายเรานั้นเมื่อเห็นว่าหญิงที่ตนหมายใจไว้ว่าจะเป็นผู้ครองมีฐานะสูงกว่าตนมากนัก ก็ควรตัดใจเสีย แม้การกระทำเช่นนั้นจะนำความเศร้าโศกมาให้”

หรือ “คนเรานั้นเมื่อเห็นว่าสิ่งใดไม่ควรประพฤติก็ควรละสิ่งนั้นเสีย” เรื่อง “มาตาม เดอ ลูซี” ก็มิได้บอกสารัตถะไว้ที่ชื่อเรื่อง แต่พฤติกรรมของปอลีน เดอ ลูซีสามารถทำให้เราสรุปสารัตถะได้ว่า “ผู้หญิงนั้นแม้จะมีกำลังน้อย แต่มีกลอุบายมาก” หรือ “เมื่อถึงคราวคับขัน ผู้หญิงก็อาจช่วยแก้ปัญหาให้ผู้ชายอกสามคอกได้เหมือนกัน” ดังนี้ เป็นต้น

พึงสังเกตด้วยว่าเรื่องสั้นหรือนวนิยายหลาย ๆ เรื่องอาจมีสารัตถะอย่างเดียวกัน นวนิยายที่มีชื่อเสียงของเรา เช่น *เขาสีอกานต์* ของ สุวรรณี สุคนธา กับ *นายอำเภอปฎิวัติ* ของ บุญโชค เจียมวิริยะ มีความมุ่งหมายอย่างเดียวกันคือจะตีแผ่ให้เห็นความเหลวแหลกในวงราชการของเมืองไทย โดยเฉพาะในส่วนภูมิภาค เราอาจสรุปสารัตถะของนวนิยายทั้งสองเรื่องนี้ได้จากพฤติกรรมของตัวละครสำคัญคือหมอกานต์กับนายอำเภอรวมพล กรทองได้ว่า “ข้าราชการดีที่มีผู้บังคับบัญชาชั่วนั้น นอกจากจะไม่เจริญก้าวหน้าในทางราชการแล้ว แม้จะรักษาชีวิตไว้ก็ยิ่งยาก”

ปัญหาสำคัญในเรื่องสารัตถะยังมีอยู่อีกข้อหนึ่ง คือ เมื่อรู้ว่าสารัตถะของเรื่องคืออะไรแล้ว จะเขียนสารัตถะอย่างไรจึงจะถูกต้อง Laurence Perrine ได้ช่วยแก้ปัญหานี้โดยให้คำแนะนำไว้ดังนี้

1. คำบรรยายสารัตถะจะต้องเขียนเป็นประโยค คือมีภาคประธานและภาคแสดง ตัวอย่างเช่นสารัตถะของเรื่อง “เหมือนฝันร้าย” เราไม่ควรเขียนว่า “อิทธิพลของภรรยา” ซึ่งเป็นแต่เพียงวลี แต่ควรเขียนว่า “ภรรยาที่ไม่ดียอมทำให้สามีไม่ดีไปด้วย” ซึ่งมีทั้งภาคประธานและภาคแสดง

2. สารัตถะของเรื่องจะต้องกล่าวเป็นกลาง ๆ จึงไม่ควรใช้ชื่อตัวละครในเรื่องเป็นประธานหรือกรรมของประโยค ตัวอย่างเช่นสารัตถะของเรื่อง “มาตาม เดอ ลูซี” เราไม่ควรกล่าวว่า “เมื่อถึงคราวคับขัน มาตาม เดอ ลูซีก็ช่วยแก้ปัญหาให้ปลื้มซ็องเน็ตได้เหมือนกัน” เพราะจะเป็นการจำกัดอยู่แต่เรื่องนี้เรื่องเดียว

3. แม้สารัตถะจะต้องกล่าวเป็นกลาง ๆ ก็จริง แต่ไม่ควรให้กว้างขวางจนครอบคลุมไปหมดทุกอย่าง เพราะอาจมีข้อยกเว้นได้ ตัวอย่างเช่นสารัตถะของเรื่อง “มาตาม เดอ ลูซี” ที่กล่าวว่ามาแล้ว เราไม่ควรเขียนว่า “เมื่อถึงคราวคับขัน ผู้หญิงทุกคนก็ช่วยแก้ปัญหาให้ผู้ชายทุกคนได้เหมือนกัน” ทั้งนี้เพราะเราย่อมทราบดีว่าผู้หญิงมิได้มีความสามารถเช่นนั้นทุกคนไป

กล่าวสั้น ๆ ก็คือข้อ 2 และข้อ 3 แนะนำให้เราเดินสายกลาง ไม่ตึงนักและไม่หย่อนนัก

4. สารัตถะจะต้องสอดคล้องกับรายละเอียดของเรื่องด้วย จะต้องสำรวจพฤติกรรมของ

ตัวละครให้ตีถ่วงตั้งที่กล่าวมาแล้ว สารัตถะจะต้องไม่ขัดแย้งกับรายละเอียดในเรื่อง และไม่ควรรนำเอาข้อเท็จจริงนอกเรื่องมากกล่าวไว้ในสารัตถะ ตัวอย่างเช่นสารัตถะของเรื่อง “สัมจากซิชิลี” ที่เรากล่าวว่า “ผู้ชายเรานั้นเมื่อเห็นว่าหญิงที่ตนหมายใจไว้ว่าจะเป็นคู่ครองมีฐานะสูงกว่าตนมากนัก ก็ควรตัดใจเสีย แม้การกระทำเช่นนั้นจะนำความเศร้าโศกมาให้” ก็ไม่ควรเพิ่มเติมข้อความลงไปว่า “...แล้วไปหาเอาใหม่” อย่างนี้ก็เกินเรื่องที่เราอ่าน

5. การบรรยายสารัตถะของเรื่องสั้นหรือนวนิยายเรื่องเดียวกันอาจใช้ภาษาบรรยายได้หลายอย่าง ตัวอย่างเช่นสารัตถะของเรื่อง “สัมจากซิชิลี” และ “มาดาม เดอ ลูซี” เราก็กกล่าวมาแล้วถึงเรื่องละสองวิธี แต่อาจกล่าวอย่างอื่นได้อีก ทั้งนี้เพราะความคิดของเราแม้จะตรงกัน แต่การใช้ภาษาอาจต่างกันได้

6. ต้องพยายามหลีกเลี่ยงการใช้ข้อความที่เป็นภษิตหรือคำพังเพยในการบรรยายสารัตถะ ตัวอย่างเช่นเรื่อง “มาดาม เดอ ลูซี” ไม่ควรกล่าวว่า “มารยาหญิงร้อยเล่มเกวียน” หรือเรื่อง “ปีศาจเผ่า” ก็ไม่ควรกล่าวว่า “สิ่งใดที่มีคุณอนันต์ สิ่งนั้นย่อมมีโทษมหันต์” ดังนี้ เป็นต้น ที่ห้ามไว้เช่นนี้เพราะภษิตหรือคำพังเพยอาจครอบคลุมเรื่องได้ไม่หมด หรือเป็นเพราะต้องการให้อ่านได้ใช้ความคิดบ้าง ไม่ใช่เอาแต่ง่าย

เพื่อให้เข้าใจสารัตถะดีขึ้น ในบทนี้เราจะอ่านเรื่องสั้นสักเรื่องหนึ่งและจะพิจารณาว่าสารัตถะของเรื่องที่เราอ่านมีว่าอย่างไร

เหมืองเงิน*

พระเจ้าโอลาฟที่สามเสด็จผ่านแคว้นดาเลคาร์เลีย พระองค์ทรงมีเวลาน้อย รถพระที่นั่งจึงต้องแล่นเร็วปานสายฟ้า แต่แม้รถจะแล่นเร็วจนม้าตัวยาวเหยียดเหมือนสายยางและล้อรถพระที่นั่งแทบจะไม่ติดดินเมื่อเลี้ยวโค้ง พระองค์ก็ยังไม่เสียวพระเศียรออกมาทางหน้าต่างรถ รับสั่งกับसारดีว่า “ทำไมไม่เร่งความเร็วอีกล่ะ? แกนี่กว่ารถแล่นไปบนกองไข่หรือยัง?”

ด้วยเหตุที่รถต้องแล่นมาบนถนนขรุขระในชนบทด้วยความเร็วสูง การที่จะให้เครื่องเทียมรถติดอยู่กับตัวรถได้ต้องนับว่าอัศจรรย์ยิ่ง และพอถึงเชิงเขาชันเครื่องเทียมรถก็ขาดออกจริง ๆ พระเจ้าโอลาฟตกจากรถพระที่นั่ง พวกข้าราชการบริพารกระโดดลงจากรถร้องด่าसारดี แต่ก็ช่วยอะไรไม่ได้ การที่จะเดินทางต่อไปเป็นอันสิ้นสุดหวัง นอกจากจะซ่อมรถเสียก่อน

พวกข้าราชการบริพารพยายามหาสิ่งที่จะทำให้พระราชอาสน์ของตนสำราญพระทัยในระหว่างรอรถพอดีเห็นยอดแหลมของโบสถ์หลังหนึ่งโผล่ขึ้นมาเหนือหมู่มิไม่ห่างไปสักเท่าไรนัก จึงมาทูลเชิญพระเจ้าโอลาฟให้ทรงรถของพวกตนไปยังโบสถ์หลังนั้น วันนั้นเป็นวันอาทิตย์ พระราชาอาจทรงร่วมสวดมนต์ เพื่อฆ่าเวลาจนกว่าจะซ่อมรถพระที่นั่งเสร็จเรียบร้อย

พระราชอาสน์เห็นด้วยและทรงรถไปยังโบสถ์นั้น พระองค์ได้ประทับรถพระที่นั่งผ่านห้องที่ที่เป็นป่าทึบมาแล้วหลายชั่วโมง แล่สถานที่นั้นน่ารื่นรมย์กว่ามาก มีทุ่งหญ้ากว้างใหญ่และมีหมู่บ้านเป็นหย่อม ๆ ทั้งหมดมีแม่น้ำดาลไหลเอื่อย ๆ ผ่านแนวทึบของพุ่มออลเดอร์

แต่วันนั้นพระองค์โชคไม่สู้ดีนัก เพราะพอทรงก้าวลงจากรถ คนตีระฆังก็ตีระฆังบอกสัญญาณว่าพิธีเช้าวันนั้นยุติลงแล้ว และผู้คนพากันเดินออกมาจากโบสถ์ แต่เมื่อคนเหล่านั้นเดินผ่าน พระองค์ก็ยังคงประทับยืน พระบาทข้างหนึ่งอยู่บนรถ อีกข้างหนึ่งอยู่บนบันไดโบสถ์ พระองค์มิได้ขยับเขยื้อนจากที่ เพียงแต่ทอดพระเนตรคนเหล่านั้นซึ่งต่างก็มีรูปร่างหน้าตาคนสันตศีลที่สุดที่พระองค์เคยทรงเห็นมา พวกผู้ชายสูงกว่าปกติ หน้าตาฉลาดและเอาจริงเอางัง ส่วนพวกผู้หญิงก็รูปร่างสง่างาม แต่ละคนก็มีกิริยาท่าทางสงบอันเนื่องมาจากอานิสงส์ของพิธีศาสนา

วันก่อนนั้นพระราชอาสน์มีพระทัยกังวลที่ได้ทรงเห็นแต่ความเปล่าเปลี่ยวอ้างว้างของห้องถือนที่รถพระที่นั่งผ่านมา พระองค์รับสั่งกับพวกข้าราชการบริพารอยู่ไม่ขาดว่า “เราเชื่อว่ารถ

---

* แปลและเรียบเรียงจากเรื่อง “The Silver Mine” ของ Selma Lagerlöf

ของเรากำลังแล่นผ่านท้องที่ที่ยากจนแร้นแค้นที่สุดในราชอาณาจักร!” แต่บัดนี้ เมื่อทรงเห็นคนเหล่านั้นแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าที่น่าดูตามประเพณีของตน พระองค์ก็ทรงลึมนึกถึงความยากจนของพลสกนิกร พระทัยกลับบอบอ่อนขึ้น และตรัสแก่พระองค์เองว่า “กษัตริย์แห่งสวีเดนไม่ยากจนอย่างที่พวกศัตรูของพระองค์คิด ตราบใดที่พลสกนิกรของเราหน้าตาทำทางเป็นอย่างนี้ ตราบนั้นเราก็คงจะยังสามารถพิทักษ์รักษาชาติศาสนาไว้ได้”

พระองค์ทรงมีรับสั่งให้ข้าราชการบริพารแจ้งแก่คนเหล่านั้นว่าชายแปลกหน้าที่ยืนอยู่นั้นเป็นกษัตริย์ของพวกเขา และขอให้ชวนกันมาล้อมรอบพระองค์เพื่อจะได้รับสั่งด้วย

ต่อจากนั้นพระเจ้าโอลาฟก็ทรงมีรับสั่งกับคนทั้งหลายโดยประทับบนชั้นบันไดหน้าโบสถ์ และบันไดที่พระองค์ประทับยืนในครั้งนั้นก็ยังรักษาไว้จนกระทั่งทุกวันนี้

พระเจ้าโอลาฟรับสั่งว่าราชอาณาจักรกำลังอยู่ในสภาพที่ลำบาก พระองค์ตรัสว่าชาวสวีเดนอาจต้องเข้าสู่สงครามกับพวกรัสเซียและเดนมาร์ก ในสภาพปกติ เหตุการณ์เช่นนั้นไม่ร้ายแรงนัก แต่บัดนี้ในกองทัพมีหนอนบ่อนไส้และพระองค์ไม่กล้าหวังพึ่งกองทัพเลย เพราะฉะนั้นจึงไม่มีทางเลือกอย่างอื่น นอกจากพระองค์เองจะต้องประพาสแคว้นต่าง ๆ เพื่อถามพลสกนิกรของพระองค์ว่ายังจงรักภักดีต่อกษัตริย์ของตนและจะช่วยพระองค์ด้วยกำลังกายและกำลังทรัพย์หรือไม่ เพื่อจะได้ปกป้องบ้านเกิดเมืองนอนของตน

พวกชาวบ้านฟังอย่างเงิบกิริบในระหว่างที่พระราชารับสั่งแก่พวกเขา และเมื่อพระองค์รับสั่งจบแล้ว ก็ไม่มีใครแสดงว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

พระเจ้าโอลาฟทรงดำริว่าข้อความที่พระองค์รับสั่งนั้นแจ่มแจ้งดีแล้ว ในระหว่างที่รับสั่งนั้นน้ำพระเนตรคลอจักษุตั้งหลายครั้ง แต่เมื่อพวกชาวบ้านยืนอยู่ด้วยสีหน้าทำทางแสดงความวิตกกังวลและตัดสินใจไม่ถูกว่าจะทูลพระองค์ว่าอย่างไรดี พระองค์ก็ขมวดพระขนงและแสดงท่าทางไม่พอพระทัย

พวกชาวบ้านเข้าใจดีว่าเป็นการไม่สมควรที่จะให้กษัตริย์ของตนรอคำตอบ คนหนึ่งจึงก้าวออกมายืนหน้ากลุ่มแล้วทูลว่า

“ได้ฝ่าพระบาท ขอได้โปรดทรงทราบ พวกเราไม่ได้คาดฝันกันมาก่อนว่าพระองค์จะเสด็จมาที่นี่ในวันนี้ เพราะฉะนั้นพวกเราจึงไม่ได้เตรียมคำตอบไว้ทันที่ ข้างพเจ้าขอกราบทูลเชิญ

ได้พาพระบาทเสด็จไปในห้องสวตมนต์เพื่อสนทนากับพระของพวกเรา ในระหว่างนั้นพวกเรา ก็จะปรึกษากันว่าจะทำอย่างไรดีกับปัญหาที่พระองค์รับสั่งไว้”

พระเจ้าโอลาฟทรงเชื่อว่าจะไม่ได้รับคำตอบที่ดีกว่านี้ในเวลานั้น จึงดำริว่าควรปฏิบัติ ตามความเห็นของชาวบ้านผู้นั้น

เมื่อเสด็จเข้าห้องสวตมนต์แล้วก็ทอดพระเนตรไม่เห็นใครนอกจากชายคนหนึ่งท่าทาง เหมือนชาวบ้านธรรมดา เขามีรูปร่างสูง มือใหญ่และหยาบกร้านเพราะทำงานหนัก เขาไม่ได้ สวมเสื้อนักบวชหรือปลอกคอ แตุ่่งกางเกงหนังและสวมเสื้อยาวที่ทอใช้เองเหมือนผู้ชายอื่น ๆ

เขาลุกขึ้นคำนับพระเจ้าโอลาฟเมื่อพระองค์ดำเนินเข้าไป

“เราคิดว่าจะได้พบพระในห้องนี้” พระเจ้าโอลาฟทรงปรารภ

ชายคนนั้นหน้าแดงเรื่อ เขาคิดว่าหากจะทูลความจริงว่าเขาเป็นพระประจำตำบลนี้คงจะ ไม่เหมาะในเมื่อพระราชินีเข้าพระทัยว่าเขาเป็นชาวบ้านธรรมดาเสียแล้ว “พะยะค่ะ” เขาทูล “พระมักจะอยู่ในห้องนี้”

พระเจ้าโอลาฟทูลพระกายลงประทับบนเก้าอี้ถนวมตัวใหญ่ในห้อง เก้าอี้ถนวมตัวนั้นใน ปัจจุบันนี้ก็ยังคงอยู่ที่เดิม รูปร่างก็ยังเหมือนเดิม ต่างแต่ว่าชาวบ้านได้ทำมงกุฎกาไหล่ทองติดไว้ ที่พนัก

“พระประจำตำบลนี้ดีไหม?” พระเจ้าโอลาฟซึ่งมีพระประสงค์จะแสดงว่าสนพระทัย ในความเป็นอยู่ของชาวบ้านรับสั่งถาม

เมื่อพระราชินีตรัสถามในทำนองนี้ พระประจำตำบลก็ยังเห็นว่าไม่สมควรที่จะทูลพระองค์ ว่าตนเป็นใคร “ปล่อยให้พระองค์คิดว่าเราเป็นชาวบ้านธรรมดาก็แล้วกัน” เขาคิด แล้วทูลว่า พระประจำตำบลนี้ดีพอใช้ เขานำคำสอนอันบริสุทธิ์และแจ่มแจ้งมาสอนและตนเองก็ประพฤติ ปฏิบัติตามที่ได้สอนผู้อื่นด้วย

พระเจ้าโอลาฟทรงดำริว่านี่เป็นสิ่งที่น่าชมเชย แต่พระองค์ทรงมีพระกรณแหลมคม และทรงเชื่อว่ายังมีข้อเคลงใจอยู่ในน้ำเสียงของชายคนนั้น “ท่านพูดเหมือนกับว่าไม่ค่อยชอบใจพระ ของท่านมากนัก” พระองค์รับสั่ง

“เขาเป็นคนที่ไม่ค่อยมีเหตุผล” ชายผู้นั้นทูล คิดว่าถ้าพระเจ้าโอลาฟทรงทราบว่าเขาเป็น ใครในภายหลัง ก็จะไม่ทรงคิดว่าเขายกย่องตัวเอง เพราะฉะนั้นจึงควรทูลสิ่งที่ไม่ดีให้ทรงทราบ

บ้าง “มีบางคนคิดว่าพระประจำตำบสนี้ยากเป็นคนเดียวที่ให้คำปรึกษาและปกครองคนในตำบสนี้”

“ถ้ายังงั้นก็นับว่าเขาเป็นผู้นำและผู้บริหารที่ดีที่สุดที่จะหาได้” พระเจ้าโอลาฟรับสั่ง พระองค์ไม่สู้พอพระทัยนักที่ชาวบ้านธรรมดาตามาคำหาบุคคลที่มีฐานะสูงกว่าตนให้พระองค์ฟัง “เรารู้สึกว่ามารยาทที่ดีและประเพณีเก่า ๆ ยังมีอยู่ในตำบสนี้”

“คนในตำบสนี้ดีพอใช้พะยะค่ะ” พระประจำตำบลทูล “แต่ก็ยังมีความเป็นอยู่อย่างแร้นแค้น และห่างไกลจากความเจริญ คนที่นี่คงจะไม่ดีกว่าคนอื่นถ้าพบสิ่งเขี้ยวหนทางโลกเข้า”

“แต่ยังไม่ต้องกลัวว่าเรื่องทำนองนั้นจะมีขึ้น” พระราชาตรัสและทรงยกพระอังสา พระองค์มิได้รับสั่งอะไรอีก แต่เอานิ้วพระหัตถ์เคาะโต๊ะ ทรงดำริว่าได้แลกเปลี่ยนถ้อยคำกับชายคนนั้นมานานพอแล้ว และทรงสงสัยว่าชาวบ้านที่อยู่นอกห้องสวดมนต์พร้อมที่จะถวายคำตอบแต่พระองค์แล้วหรือยัง

“ชาวบ้านเหล่านี้ไม่กระตือรือร้นที่จะช่วยกษัตริย์ของตน” พระองค์ดำริ “ถ้ารถของเราเรียบร็อยแล้ว เราจะเดินทางต่อไป ไม่อยากฟังคำสนทนาโง่ ๆ อีกแล้ว”

พระประจำตำบลเป็นทุกข์ ตัดสินใจไม่ได้ว่าจะจัดการกับปัญหาสำคัญอย่างไรดี เขาเริ่มรู้สึกสบายใจที่มีได้ทูลพระราชาว่าเขาเป็นใคร ตอนนี้เขารู้สึกว่าพอที่จะทูลเรื่องบางเรื่องซึ่งถ้าอยู่ในฐานะอื่นเขาไม่อาจทูลได้

เมื่อคิดอยู่ครู่หนึ่ง เขาก็ทำลายความเยียบขึ้น โดยทูลถามพระราชาว่าที่ข้าศึกกำลังรุกรานและราชอาณาจักรกำลังตกอยู่ในอันตรายนั้นเป็นความจริงเพียงไร

พระเจ้าโอลาฟทรงดำริว่าชายคนนี้น่าจะมีสติปัญญาพอที่จะไม่รบกวนพระองค์อีกแล้ว พระองค์จึงถลึงพระเนตรและไม่ตรัสว่ากระไร

“ข้าพเจ้าทูลถามเพราะเมื่ออยู่ในห้องนี้ได้ยินไม่ชัด” พระประจำตำบลกล่าว “แต่ถ้าเรื่องนี้เป็นเรื่องจริง ข้าพเจ้าก็ใคร่ขอกราบทูลว่า พระประจำตำบลนี้อาจจะหาทรัพย์มาถวายพระองค์ได้ตามที่พระองค์ทรงปรารถนา”

“ท่านบอกเราเมื่อสักครู่นี้เองว่าชาวบ้านที่นี่ยากจนมาก” พระเจ้าโอลาฟตรัส พลางดำริว่าชายคนนี้น่าจะไม่ทราบว่ามันกำลังพูดเพื่อเจ้า

“ข้อนั้นถูกแล้วพะยะค่ะ” พระตอบ “และพระประจำตำบลนี้ก็ไม่มีสมบัติอะไรมากไปกว่า

คนอื่น แต่ถ้าพระองค์จะทรงอดทนฟังข้าพเจ้าสักครู่หนึ่ง ข้าพเจ้าจะทูลอธิบายว่าพระประจำตำบलนี้จะช่วยพระองค์ได้อย่างไร”

“ว่ามาเถอะ” พระราชารับสั่ง “รู้สึกว่าคุณพูดคล่องกว่าเพื่อน ๆ ของท่านที่อยู่ข้างนอก ซึ่งไม่ค่อยยอมบอกอะไรเราเลย”

“การที่จะทูลอะไรพระราชนั้นไม่ใช่ของง่าย ข้าพเจ้ากลัวว่าในที่สุดพระประจำตำบलคงจะต้องรับอาสาทูลพระองค์แทนคนอื่น”

พระเจ้าโอลาฟทรงนั่งไขว่พระบาท งอพระกรและก้มพระเศียรต่ำลงมาทาบพระอุระ “เอาละ เริ่มได้เลย” พระองค์รับสั่งเหมือนคนที่หลับไปแล้ว

“ครั้งหนึ่งชายจากตำบลนี้ห้าคนออกไปล่ากวาง” พระประจำตำบลเริ่มเล่า “คนหนึ่งคือพระประจำตำบลที่เรากำลังพูดถึง อีกสองคนเป็นทหารชื่อโอลาฟกับอีริก สวารด์ คนที่สี่เป็นเจ้าของโรงเตี๊ยมในตำบลนี้ และคนที่ห้าเป็นชาวนาชื่อเปอร์ เปอร์สัน”

“ไม่ต้องเอ่ยชื่อมากนักหรอก” พระเจ้าโอลาฟพิมพ์่า พระเศียรเอียงไปข้างหนึ่ง

“คนเหล่านี้เป็นพรานที่ชำนาญมาก” พระเล่าต่อ “เคยมีแต่โชค แต่วันนั้นต้องเดินทางกันหนนโดยไม่ได้อะไรเลย ลงท้ายก็ต้องเลิกคิดเรื่องล่าสัตว์และนั่งสนทนากันบนพื้นดิน พวกเขาปรับทุกข์กันว่าป่าทั้งป่าไม่มีที่เหมาะสำหรับเพาะปลูกเลย มีแต่ภูเขากับหนองบึงเท่านั้น พระเป็นเจ้าไม่ทรงยุติธรรมที่ประทานที่ดินแลว ๆ ให้พวกเราอยู่ คนหนึ่งพูด ในท้องที่อื่นเขาร่ำรวยกันได้ร่ำรวยกันดี แต่ที่นี่แม้จะทำงานกันจนหลังขดหลังแข็ง ก็ยังแทบต้องอดมือกินมือ”

พระประจำตำบลหยุดเล่าครู่หนึ่งเหมือนไม่แน่ใจว่าพระราชชาติยินเขาหรือเปล่า แต่พระเจ้าโอลาฟกระดิกนิ้วพระหัตถ์ แสดงว่ายังตื่นอยู่

“ในขณะที่พวกพรานถกเถียงเรื่องนี้กันอยู่ พระประจำตำบลก็เหลือบไปเห็นอะไรอย่างหนึ่ง มีแสงแวววับอยู่ที่เชิงเขาซึ่งตัวเขาเองได้ตะเอาตะไคร่น้ำหลุดออกไป ภูเขาภูนี้ประหลาด เขาคิดขณะที่เอาเท้ากวาดตะไคร่น้ำขาดไปอีกกระจุกหนึ่ง เขาหยิบก้อนหินที่ติดตะไคร่น้ำขึ้นมา และมันมีแสงแวววับเหมือนก้อนอื่น ‘จะว่าอัยนี้เป็นตะกั่วก็คงจะเป็นไปไม่ได้’ เขากล่าว

“หลังจากนั้นคนอื่น ๆ ก็ลุกขึ้นยืนและเอาพานท้ายปืนชุดหญ้าออก เมื่อได้ทำเช่นนี้แล้ว ก็เห็นว่ามีสายแร่ใหญ่อยู่ที่ภูเขา

“พวกคุณคิดว่านี่เป็นอะไร?” พระถาม

“คนเหล่านั้นกระเทาะหินออกจากภูเขาแล้วเอาฟันกัด ‘จะต้องเป็นตะกั่ว หรืออย่างน้อยก็สังกะสี’” ทุกคนตอบ

“มีทั่วทั้งภูเขาถูกนี้เลย’ เจ้าของโรงเตี๊ยมเสริม”

เมื่อพระประจำตำบลเล่าถึงตอนนี้ พระเจ้าโอลาฟก็เงยพระพักตร์ขึ้นและลืมพระเนตรข้างหนึ่ง “คนเหล่านี้รู้เรื่องสินแร่และแร่ธาตุบ้างหรือเปล่า?” พระองค์รับสั่งถาม

“ไม่มีใครรู้จักเลยพะยะค่ะ”

พระราชาก็มีพระเศียรลงอีกและหลับพระเนตรทั้งสองข้าง

“พระประจำตำบลกับเพื่อนร่วมทางดีใจมาก” ผู้เล่ากล่าวต่อโดยไม่แยแสว่าพระราชาก็จะสนพระทัยหรือไม่ “พวกเขาคิดว่าเดี๋ยวนี้ได้พบสิ่งที่จะทำให้ตนกับลูกหลานมั่งมีแล้ว ‘ผมจะไม่ทำงานอีกเลย’ คนหนึ่งปรารภ ‘คราวนี้แหละผมจะไม่ต้องทำอะไรจนตลอดชาติก็ได้’ ในวันอาทิตย์ผมจะขับรถทองคำไปโบสถ์’ อันที่จริงเขาเป็นคนที่มีความสติปัญญาและมีเหตุผล แต่การที่ได้พบขุมทรัพย์เช่นนี้ทำให้เขาพูดเหมือนเด็ก ๆ แต่กระนั้นก็ยังมีความสติพอที่จะเอาตะไคร่น้ำปิดสายแร่เสีย หลังจากนั้นก็จำตำแหน่งของมันไว้แล้วพากันกลับบ้าน ก่อนที่จะแยกทางกัน ต่างเห็นพ้องกันว่าให้พระประจำตำบลเดินทางไปฟาลุน ถามผู้เชี่ยวชาญในเรื่องแร่ว่าสินแร่นี้เป็นสินแร่อะไร พระจะต้องรีบกลับมา แต่ก่อนที่พระจะกลับมาถึง ทุกคนให้สัตย์สาบานว่าจะไม่เล่าเรื่องนี้ให้คนอื่นฟัง”

พระเจ้าโอลาฟเงยพระเศียรขึ้นหน่อยหนึ่งแต่ไม่ได้ตรัสถามอะไร รู้สึกว่าพระองค์จะเริ่มเข้าพระทัยแล้วว่าชายคนนี้มีเรื่องสำคัญที่จะทูลพระองค์ เพราะเขาไม่แยแสเลยว่าพระองค์จะสนพระทัยฟังหรือไม่

“ต่อจากนั้นพระประจำตำบลก็นำตัวอย่างสินแร่สองสามก้อนใส่กระเป๋าเดินทางไป เขาก็รู้สึกดีใจที่จะได้มีฐานะมั่งคั่งเหมือนกัน เขาคิดว่าจะสร้างบ้านใหม่ เพราะบ้านที่อาศัยอยู่ในขณะนั้นมีสภาพไม่ดีไปกว่ากระท่อมของชาวนา และจะแต่งงานกับลูกสาวของเจ้าคณะซึ่งเขารักมานานแล้ว เขาเคยนึกว่าจะต้องรอไปอีกหลายปีเพราะเขายากจนและไม่มีชื่อเสียงอะไร จึงคิดว่าต้องกินเวลานานกว่าจะมีตำแหน่งสูงพอที่จะสามารถแต่งงานได้

“พระประจำตำบลขับรถไปถึงฟาลุนภายในสองวัน และต้องคอยอยู่ที่ฟาลุนอีกวันหนึ่งเต็ม ๆ เพราะผู้เชี่ยวชาญเรื่องแร่ไม่อยู่ ในที่สุดก็ได้พบกับผู้เชี่ยวชาญและเอาสินแร่ให้เขาดู ผู้

ผู้เชี่ยวชาญมองคูลินแรแล้วมองหน้าพระประจำตำบล พระเล่าว่าได้พบสินแร่นี้บนภูเขาด้วยวิธีใด และสงสัยว่าจะเป็นตะกั่วหรือไม่

“ไม่ใช่ครับ ไม่ใช่ตะกั่ว” ผู้เชี่ยวชาญตอบ

“ถ้านั้นก็คงเป็นสังกะสี?” พระถาม

“ก็ไม่ใช่อีกเหมือนกัน” ผู้เชี่ยวชาญตอบ

“พระคิดว่าความหวังที่วาดไว้ในใจสลายลง ใจของเขาไม่เคยห่อเหี่ยวเท่าวันนั้นเลย

“หลวงพีมีหินยังง้อยู่มากไหมในตำบลของหลวงพี?” ผู้เชี่ยวชาญถาม

“เป็นภูเขาทั้งลูกเลย” พระประจำตำบลตอบ

“ครั้นแล้วผู้เชี่ยวชาญก็เดินเข้ามาหา ทบไหล่พระประจำตำบล แล้วกล่าวว่า ‘ขอให้หลวงพีใช้สิ่งนี้ให้เป็นประโยชน์แก่พวกของหลวงพีและประเทศชาติ เพราะนี่คือแร่เงิน’

“จริงหรือ?” พระกล่าวด้วยความงงวย ‘แร่เงินจริง ๆ หรือนี้!’

“ผู้เชี่ยวชาญแนะนำวิธีขุดประทานบัตรให้และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์หลายข้อ แต่พระก็ยืนงออยู่ตรงนั้น ไม่ได้ฟังว่าเขาพูดว่าอะไร เขากำลังคิดว่ามันน่าประหลาดเสียเหลือเกิน ที่ในหมู่บ้านอันแร้นแค้นของเขาจะมีภูเขาที่มีสินแร่เงินทั้งลูกรอเขาอยู่”

พระเจ้าโอลาฟเงยพระพักตร์ขึ้นในทันทีจนพระประจำตำบลต้องหยุดเล่า “เรื่องกลับเป็นว่าพอเขากลับถึงบ้านและลงมือขุดแร่ ก็เห็นว่าผู้เชี่ยวชาญหลอกเอาทั้งเรื่อง” พระองค์รับสั่ง

“หามิได้ พะยะคะ ผู้เชี่ยวชาญไม่ได้หลอกเขาเลย”

“ไหนเล่าต่อไป” พระราชารับสั่งหลังจากที่ได้ขยับพระกายให้ประทับนั่งสบายกว่าเดิม

“เมื่อพระกลับมาถึงและกำลังขบรถไปในหมู่บ้าน” พระเล่าต่อ “ เขาคิดว่าควรจะไปเล่าให้หุ้นส่วนฟังว่าสินแร่ที่พบนั้นมีค่าสักเท่าไร และขณะที่ขบรถไปข้างบ้านพักของเจ้าของโรงเตี๊ยมสตัน สตันสัน เขาตั้งใจจะไปจอดรถเทียบที่บันไดบ้านเลยทีเดียว แต่เมื่อหยุดรถนอกประตู ก็เห็นมีไบสนปูลาดทางเดินเข้าไปจนถึงชั้นบันได

“ใครตายล่ะ?” พระถามเด็กชายคนหนึ่งที่ยืนพิงรั้วอยู่

“เจ้าของโรงเตี๊ยมครับ” เด็กตอบ แล้วก็เล่าให้พระฟังว่าเจ้าของโรงเตี๊ยมดื่มเหล้าทั้งวันเป็นเวลาหนึ่งสัปดาห์ ‘โอ เขาดื่มมากเกินไปครับ หลวงพี!’

“เป็นไปได้ยังไงนะ?” พระสงสัย ‘เจ้าของโรงเตี๊ยมไม่เคยดื่มจนเมามายนี่นา’

“โอ’ เด็กชายตอบ เขาคิ้มเพราะเขาบอกว่าไปพบเหมืองเข้า เขารวยมากแล้ว ไม่ต้องทำอะไรก็ได้ นอกจากคิ้ม เขาว่า เมื่อคืนนี้เขาขับรถออกจากบ้านทั้ง ๆ ที่กำลังเมาแเอ่ รถเลยไปคว่ำตาย’

“เมื่อได้ทราบเรื่องตลอดแล้ว พระก็รีบขับรถกลับบ้าน เป็นทุกข์เพราะเรื่องที่ได้ฟัง ตอนเดินทางออกจากฟาลุนเขามีความสุขใจอย่างยิ่ง หมายใจว่าจะบอกข่าวดีแก่เพื่อน ๆ

“เมื่อเขาขับรถไปได้ไม่นานก็เห็นเปอร์ เปอร์สันเดินทอดน่องเอื่อย ๆ ไปตามถนน พระรู้สึกดีใจที่สมบัติที่พบไม่ทำให้เขาวิกจริตไปด้วย จะต้องให้เขาดีใจโดยบอกข่าวดีให้ทราบเสียในทันทีว่าเขากลายเป็นเศรษฐีแล้ว

“สวัสดีครับ หลวงพี่’ เปอร์ เปอร์สันทัก ‘หลวงพี่เพิ่งกลับมาจากฟาลุนเดี๋ยวนี้หรือครับ?’

“ถูกแล้ว’ พระตอบ ‘และฉันอยากบอกคุณว่าสิ่งที่เราพบนั้นดีกว่าที่เราเคยคิดเสียอีก ผู้เชี่ยวชาญบอกว่าเป็นแร่เงิน’

“ในทันใดนั้นดูเหมือนว่าเปอร์ เปอร์สันอยากจะให้ธรรมชาติสุขเขาเสีย ‘หลวงพี่ว่าไงนะ? แร่เงินรี?’

“ถูกแล้ว’ พระตอบ ‘คราวนี้เราจะได้เป็นเศรษฐีกัน จะได้มีชีวิตอยู่อย่างเศรษฐีเสียที’

“‘แร่เงินรี?’ เปอร์ เปอร์สันพูด หน้าตาสลดลงกว่าเดิม

“ก็แร่เงินนะซี’ พระตอบ ‘คุณต้องไม่คิดว่าฉันมาหลอกให้ดีใจ คุณต้องไม่กลัวที่จะมีความสุข’

“‘ความสุข!’ เปอร์ เปอร์สันอุทาน ‘ผมจะมีความสุขได้อย่างไร? ผมเชื่อว่าสิ่งที่เราพบเป็นแค่แสงแวววับเท่านั้น เลยคิดว่าเอาสิบเบียใกล้มือดีกว่าสิบเบียไกลมือ ผมจึงขายส่วนของผมให้โอลาฟ สวาร์ดไปร้อยเหรียญ’ เขารู้สึกเสียใจมาก และเมื่อพระขับรถจากเขาไป เขาก็ยังยืนอยู่บนถนนและร้องไห้

“เมื่อพระกลับมาถึงบ้านก็ให้คนใช้ไปบอกโอลาฟ สวาร์ดกับน้องชายว่าสิ่งที่พวกเขาพบนั้นคือแร่เงิน เขาคิดว่าเท่าที่เขาขับรถไปเที่ยวบอกข่าวดีแก่ใคร ๆ ด้วยตนเองนั้นเพียงพอแล้ว

“แต่ในตอนค่ำ เมื่อพระนั่งอยู่คนเดียว ความสุขใจก็กลับคืนมาอีก เขาเดินออกไปในความมืดและยืนอยู่บนเนินเขาเตี้ย ๆ อันเป็นที่ซึ่งเขาจะปลูกบ้าน มันจะต้องสง่า สวยเหมือนวังของบิชอป คินันน์เขายืนอยู่ที่นั่นนาน แต่เขาคิดว่าเพียงปลูกบ้านอย่างเดียวยังไม่พอ เขารู้สึกว่า

ถ้าหมู่บ้านนี้ร่ำรวยขึ้น ผู้คนก็จะหลังไหลเข้ามา และในที่สุดก็จะสร้างเมืองขึ้นรอบ ๆ เหมือง แล้วเขาก็จะต้องสร้างโบสถ์หลังใหม่แทนหลังเก่า ทรัพย์สมบัติคงจะร่อยหรอไปมากเพราะการนี้ แต่ เขาก็ยังไม่พอใจเพียงเท่านั้น เขายังคิดต่อไปว่า เมื่อสร้างโบสถ์แล้ว พระราชาและบิชอปหลายรูปก็ จะมาในพิธีเปิด พระราชาคงพอพระทัยโบสถ์หลังใหม่นี้ แต่คงจะเดือดร้อนเพราะไม่มีที่ประทับ แรม เขาจะต้องสร้างปราสาทขึ้นในเมืองใหม่”

ตอนนั้นข้าราชการบริพารคนหนึ่งเปิดประตูห้องสวดมนต์เข้ามาทูลว่าภรรยาที่นั่งซ่อมเสร็จแล้ว ตอนแรกพระราชาทำท่าว่าจะเสด็จไป แต่แล้วก็เปลี่ยนพระทัย “ท่านเล่าเรื่องต่อไปให้ จบเถอะ” พระองค์รับสั่งกับพระประจำตำบล “ขอแต่ให้เร็วหน่อย เรารู้แล้วว่าคนเราคิดและ ผันอย่างไร แต่ยังไม่อยากรู้ว่าเขาทำอย่างไร”

“แต่ในระหว่างที่พระกำลังคิดผันเคลิบเคลิ้มไปนั้น” พระเล่าต่อ “มีข่าวมาว่าเปอร์ เอร์สัน ฆ่าตัวตายเสียแล้วเพราะเสียใจที่ขายหุ้นของเขาไป เขาคงจะต้องคิดว่าเขาไม่อาจทนเห็นคนอื่น ชื่นชมยินดีกับทรัพย์สมบัติซึ่งควรจะเป็นส่วนของเขาได้ทุกวัน”

พระเจ้าโอลาฟยึดพระกายขึ้นเล็กน้อยและพระเนตรทั้งคู่เบิกกว้าง “ให้ตายเถอะ” พระองค์ รับสั่ง “ถ้าเราเป็นพระรูปนั้นก็คงเลิกคิดเรื่องเหมืองไปแล้ว”

“พระองค์ทรงมีทรัพย์สมบัติมาก” พระประจำตำบลทูล “อย่างน้อยพระองค์ก็ทรงมี พระราชทรัพย์สำหรับจับจ่ายใช้สอย ต่างกับพระประจำตำบลซึ่งไม่มีทรัพย์สมบัติใด ๆ เลย เมื่อ เห็นพระเป็นเจ้าไม่ทรงประทานพรให้เขาได้รับความสำเร็จในเรื่องนี้แล้ว พระประจำตำบลซึ่ง มีความทุกข์ใจอย่างยิ่งก็คิดว่า เราไม่อยากจะฝืนถึงการนำทรัพย์สมบัติดังกล่าวนี้มาสร้างความรุ่งเรือง และประโยชน์แก่เราอีกแล้ว แต่เราจะปล่อยให้แร่เงินนี้ฝังดินอยู่เฉย ๆ ก็ไม่สมควร! เราต้องขุด มันขึ้นมาเพื่อให้เป็นประโยชน์แก่คนยากคนจนจะดีกว่า เราจะต้องทำเหมืองนี้เพื่อให้คนในตำบลนี้ ตั้งตัวได้”

“ตั้งแต่วันหนึ่งพระประจำตำบลก็ไปหาโอลาฟ สวารด์เพื่อจะปรึกษากันว่าจะจัดการ กับภูเขาเงินลูกนี้อย่างไรดี เมื่อไปถึงบริเวณค่ายทหารก็พบเกวียนเล่มหนึ่งมีพวกชาวบ้านถืออาวุธ ครอบมือคุมมา ในเกวียนนั้นชายคนหนึ่งมีเชือกมัดมือและเท้า นั่งอยู่

“พอพระผ่านมาเกวียนก็หยุด ทำให้เขามีเวลาเห็นนักโทษที่นั่งอยู่ในเกวียน ศีรษะของ นักโทษมีผ้าพันไว้ ทำให้ยากที่จะทราบว่าเขาเป็นใคร แต่พระคิดว่าเขาจำโอลาฟได้ เขาได้ยื่น

นักโทษขออนุญาตพวกผู้คุมเพื่อพบกับพระสักสองสามคำ

“พระเดินเข้าไปใกล้และนักโทษหันหน้ามาทางเขา ‘อีกไม่นานหลวงพี่ก็จะเป็นคนเดียวที่ทราบว่ามีเมืองเงินอยู่ที่ไหน’ โอลาฟกล่าว

“ว่าไงนะ โอลาฟ?’ พระถาม

“หลวงพี่ครับ ตั้งแต่เราทราบว่าเมืองที่เราพบนั้นเป็นเมืองเงิน น้องชายผมกับผมก็เลยเห็นพ้องกัน ไม่สนิทกันเหมือนก่อน เราทะเลาะกันไม่ได้ขาด เมื่อคืนนี้เราเถียงกันว่าในบรรดาพวกเราห้าคนนี่ใครเป็นคนแรกที่พบเมือง ลงท้ายด้วยการวิวาทและใช้อาวุธกัน ผมฆ่าน้องชายผมและเขาก็ได้ฝากแผลไว้ที่หน้าผากให้ผมได้ระลึกถึงเขาเหมือนกัน ผมจะต้องถูกแขวนคอแน่ ๆ และหลวงพี่ก็จะเป็นคนเดียวที่ทราบว่ามีเมืองแห่งนั้นอยู่ที่ไหน เพราะฉะนั้นผมจึงอยากขอร้องอะไรหลวงพี่สักอย่าง’

“พูดมาเถอะ’ พระกล่าว ‘ฉันจะทำเท่าที่ทำได้’

“หลวงพี่ทราบดีว่าผมมีลูกหลายคน’ โอลาฟกล่าว ‘แต่พระขัดจังหวะเสีย

“เรื่องนี้ขอให้คุณสบายใจได้ พวกลูก ๆ จะได้รับส่วนแบ่งที่เป็นส่วนของคุณเหมือนกับว่าคุณยังมีชีวิตอยู่’

“ไม่ใช่ยังงั้น’ โอลาฟ สวรรค์กล่าว ‘ที่ผมอยากขอร้องหลวงพี่นั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง คืออย่าให้เขาได้รับส่วนแบ่งใด ๆ จากเมืองนี้เลย!’

“พระผงะถอยหลังก้าวหนึ่ง ยืนตะลึงงันพูดไม่ออก

“ถ้าหลวงพี่ไม่ให้สัญญาในเรื่องนี้ ผมก็จะตายโดยไม่หลับ’ นักโทษกล่าว

“เอาละ’ พระพูดซ้ำ ๆ ด้วยความปวดร้าวใจ ‘ฉันขอให้สัญญาว่าจะทำตามที่คุณขอร้อง’

“ครั้นแล้วฆาตกรก็ถูกนำตัวไป พระประจำตำบलयังยืนอยู่บนถนน คิดไม่ตกว่าจะรักษาสัญญานี้ไว้ได้อย่างไร ขณะที่เดินกลับบ้าน เขาคุ่นคิดถึงเรื่องสมบัติซึ่งเคยทำให้เขาสุขใจมากที่ว่าคนในตำบลนี้ไม่อาจทนต่อความมั่งคั่งนั้นจริงหรือ? เดียวนี้คนทั้งสี่ซึ่งนับว่าเป็นคนดีมากในตำบลนั้นก็ถูกล้างผลาญไปแล้ว เขารู้สึกเสมือนว่าคนทั้งตำบลมายืนอยู่ตรงหน้าเขา และมองเห็นภาพเมืองเงินนี้ทำลายชีวิตคนเหล่านั้นไปที่ละคน ๆ จะเป็นการสมควรหรือที่เขาซึ่งได้รับหน้าที่พิทักษ์รักษาวิญญูณของคนเหล่านั้นปล่อยให้พวกเขาต้องถูกทำลายไป”

ทันใดนั้นพระเจ้าโอลาฟทรงประทับนั่งตรง “เออ!” พระองค์ตรัส “ท่านทำให้เราเข้าใจว่า พระในท้องถิ่นอันห่างไกลนี้เป็นลูกผู้ชายทุกกระเบียดนิ้ว”

“เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วดูเหมือนจะยังไม่ร้ายพอ” พระเล่าต่อ “เพราะพอข่าวการพบเหมืองเงินแพร่ออกไปในบรรดาชาวบ้าน ต่างก็ไม่ยอมทำงาน เอาแต่เที่ยวเตร่ รอเวลาที่จะให้ทรัพย์สินสมบัติไหลมาเทมา พวกขี้เกียจในตำบลนี้ต่างพากันเดินทางเข้ามา พระประจำตำบลได้ยินแต่เรื่องเมาสุราอาละวาดและตีรันฟันแทงกันมิได้เว้น หลายคนไม่ยอมทำอะไรนอกจากจะเที่ยวไปในป่าสืบหาว่าเหมืองอยู่ที่ไหน พระประจำตำบลสังเกตเห็นว่าพอออกจากบ้านก็จะมีคนสะกดรอยตามไปเพื่อดูว่าเขาจะไปยังเหมืองเงินและเพื่อล้วงความลับจากเขา

“เมื่อเหตุการณ์มาถึงขั้นนี้ พระประจำตำบลก็เรียกชาวบ้านมาประชุมให้ออกเสียงกัน เขาเริ่มต้นด้วยการเตือนให้คนเหล่านั้นตระหนักถึงเหตุร้ายที่เกิดขึ้นแก่พวกเขาอันเนื่องมาจากการค้นพบเหมืองแห่งนี้ และถามว่าพวกเขาประสงค์จะให้ตนพินาศหรืออยากใช้ชีวิตดำรงอยู่ต่อจากนั้นก็บอกพวกเขาว่าพวกเขาจะต้องไม่หวังให้พระซึ่งเป็นที่ปรึกษาทางใจเป็นตัวการให้ความพินาศเกิดขึ้น พระได้ประกาศด้วยว่าจะไม่ยอมบอกใครว่าเหมืองเงินอยู่ที่ไหนและตนเองก็จะไม่ยอมเสวยสุขบนสมบัตินั้น ต่อจากนั้นเขาก็ถามชาวบ้านว่าจะเอาอย่างไร ถ้ายังอยากสืบหาว่าเหมืองเงินอยู่ที่ไหนและนอนคอยสมบัติ เขาก็จะเนรเทศตัวเองไปเสียให้ไกลกว่าที่หูของเขาจะได้ยินได้ฟังความพินาศที่จะเกิดขึ้นแก่พวกเขา แต่ถ้าพวกเขาเลิกคิดถึงเรื่องเหมืองเงินและประพฤติตนเหมือนแต่ก่อน พระก็จะยังคงอยู่กับพวกเขาตลอดไป ‘พวกท่านจะเลือกอะไรก็ตามเถอะ’ พระประจำตำบลกล่าวสำหรับ ‘ขอให้จำไว้ว่าจะไม่มีใครได้ความลับเรื่องเหมืองเงินจากฉัน’”

“เออ” พระเจ้าโอลาฟรับสั่ง “แล้วพวกชาวบ้านตัดสินใจว่ายังไง?”

“พวกเขาทำตามที่พระประจำตำบลประสงค์พะยะค่ะ” พระประจำตำบลทูล “พวกเขาเข้าใจว่าพระประจำตำบลมีความตั้งใจดีและต้องการอยู่ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับพวกเขา นอกจากนั้นพวกเขายังได้ขอร้องให้พระประจำตำบลเข้าไปซ่อนสายแร่โดยเอาหินและพุ่มสนปิดเสียเพื่อไม่ให้ใครไปพบเข้าอีก ไม่ว่าจะเป็นคนรุ่นเขาหรือคนรุ่นหลังก็ตาม”

“แล้วแต่นั้นมาพระประจำตำบลก็ต้องมีชีวิตอยู่อย่างแร้นแค้นเหมือนคนอื่น ๆ?”

“พะยะค่ะ” พระประจำตำบลทูล “เขาก็ต้องอยู่อย่างยากจนเหมือนคนอื่น”

“แต่เขาก็ได้แต่งงานและปลูกบ้านหลังใหม่แล้วมิใช่หรือ?” พระราชาธิบดีรับสั่งถาม

“หามิได้พะยะค่ะ เขาไม่มีทรัพย์สินพอที่จะแต่งงานและยังต้องอยู่ในกระท่อมเก่า ๆ หลังเดิม”

“เรื่องที่ท่านเล่ามานี้น่าฟังมาก” พระราชาธิบดีรับสั่ง หลังจากที่เขาไปสักครู่หนึ่งแล้วก็รับสั่งต่อว่า “ท่านคิดถึงเมืองเงินนี้หรือเมื่อท่านบอกเราว่าพระประจำตำบลนี้จะสามารถหาเงินให้เราได้ตามที่เราต้องการ?”

“พะยะค่ะ”

“แต่เราไม่อาจพบเขาได้” พระเจ้าโอลาฟทรงปรารภ “หรือท่านพอจะแนะนำเราได้ว่าจะไปหาคนที่รู้จักเมืองนี้ได้ที่ไหน - คนที่ยอมสละแม้กระทั่งหญิงคนรักและเครื่องย้ายวนของชีวิต?”

“นั่นเป็นคนละเรื่องกันพะยะค่ะ” พระกัลาว่า “ถ้าหากบ้านเกิดเมืองบิดรประสงค์จะได้ทรัพย์สินสมบัติดังกล่าวนี้ เขาจะต้องยอม”

“ท่านรับรองได้หรือ?” พระราชาธิบดีรับสั่งถาม

“ข้าพเจ้ารับรองได้พะยะค่ะ” พระตอบ

“เขาจะไม่กังวลเลยหรือว่าจะอะไรจะเกิดขึ้นแก่พวกชาวบ้านนี้?”

“ข้อนั้นยอมอยู่ในพระหัตถ์ของพระเป็นเจ้า”

พระเจ้าโอลาฟทรงลุกจากเก้าอี้และดำเนินไปที่หน้าต่าง พระองค์ประทับยืนอยู่ครู่หนึ่งทอดพระเนตรลงไปยังพวกชาวบ้านที่อยู่ข้างนอก ยิ่งทอดพระเนตรนานไป พระเนตรของพระองค์ก็ยิ่งแจ่มใสขึ้นและพระกายก็ดูเหมือนจะใหญ่ขึ้น “ท่านช่วยบอกพระประจำตำบลนี้ด้วยว่าสำหรับกษัตริย์แห่งสวีเดนแล้ว ไม่มีภาพใดสวยงามกว่าภาพของคนในตำบลนี้เลย!”

ครั้นแล้วพระราชาทรงหันพระพักตร์กลับมายังพระประจำตำบลและเริ่มแยมพระโอษฐ์ “จริงหรือที่ว่าพระประจำตำบลนี้ยากจนมากจนต้องถอดเสื้อชุดสีดำออกเมื่อเสด็จพิธีทางศาสนาแล้วและแต่งตัวเหมือนชาวบ้านธรรมดา?”

“จริงพะยะค่ะ เขายากจนมาก” พระประจำตำบลทูล ไบหน้ากร้านของเขาแดงเรื่อ

พระราชาดำเนินกลับไปหน้าต่างอีกครั้งหนึ่ง เห็นได้ว่าพระองค์ทรงมีอารมณ์ดี คุณลักษณะที่สูงส่งและยิ่งใหญ่ของพระองค์กลับมีชีวิตชีวาขึ้น “ท่านจงปล่อยให้เมืองเงินแห่งนี้อยู่อย่าง

สงบ” พระองค์รับสั่ง “ในเมื่อท่านต้องทำงานหนักและยอมอดอยากตลอดชีวิตเพื่อให้ชาวบ้านนี้เป็นอย่างที่ท่านต้องการ ก็ขอให้ท่านเก็บเหมืองเงินนั้นไว้เถอะ”

“แต่ถ้าราชอาณาจักรตกอยู่ในอันตราย?” พระกล่าว

“สำหรับราชอาณาจักรนั้นคนสำคัญยิ่งกว่าเงิน” พระราชารับสั่ง เมื่อตรัสเช่นนั้นแล้ว พระองค์ก็ลาพระประจำตำบล เสด็จออกจากห้องสวดมนต์

พวกชาวบ้านยังยืนรออยู่ข้างนอกอย่างเงียบ ๆ เหมือนตอนที่พระองค์เสด็จเข้าไป พอพระองค์เสด็จออกมาถึงบันได ชาวบ้านคนหนึ่งก็เข้าไปทูลถาม

“พระองค์ได้สนทนากับพระของพวกเราแล้วหรือพะยะคะ?”

“ถูกแล้ว” พระราชารับสั่ง “เราได้พูดกับเขาแล้ว”

“ถ้าเช่นนั้นพระองค์ก็ทรงได้รับคำตอบของพวกเราแล้ว” ชายคนนั้นทูลต่อ “พวกเราได้กราบทูลพระองค์ให้สนทนากับพระของพวกเรา เพื่อท่านจะได้ถวายคำตอบแต่พระองค์แทนพวกเรา”

“เราได้รับคำตอบแล้ว” พระเจ้าโอลาฟรับสั่ง.

คำอธิบาย

เรื่อง “เหมืองเงิน” นี้นอกจากจะให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่ผู้อ่านแล้ว ผู้ประพันธ์ยังมีจุดมุ่งหมายที่จะชี้ให้เห็นโทษของความโลภอีกด้วย เรื่องนี้จึงจัดเข้าอยู่ในประเภท interpretive literature

เมื่อเราทราบว่าผู้ประพันธ์มีจุดมุ่งหมายเช่นนี้แล้ว ก็สำรวจดูพฤติกรรมของตัวละครสำคัญต่อไป เราจะเห็นได้ว่าพระประจำตำบลซึ่งเป็นตัวละครสำคัญของเรื่องกับคนในตำบลนั้นไปพบสายแร่ซึ่งทราบในภายหลังว่าเป็นเหมืองเงิน มีมูลค่ามหาศาล นี่เป็นเหตุการณ์ที่หนึ่ง แต่ต่อมาพระประจำตำบลได้ปิดเหมืองเงินนี้เสีย เพราะเห็นว่าเป็นต้นเหตุแห่งความยุ่งยากหลายประการ นี่เป็นเหตุการณ์ที่สอง จากเหตุการณ์สำคัญทั้งสองนี้ เราอาจสรุปได้ว่าสารัตถะของเรื่องนี้คือ “ความโลภเป็นสาเหตุแห่งความวิบัติ ผู้มีความเฉลียวฉลาดเห็นการไกลย่อมหาทางระงับสาเหตุนั้น”

ในการสรุปสารัตถะออกมาได้ดังนี้ เราคำนึงถึงลักษณะนิสัยของตัวละครสำคัญด้วย ถ้าพระประจำตำบลเป็นคนโลภ สารัตถะของเรื่องนี้ย่อมจะเป็นอีกอย่างหนึ่ง

คำถาม

1. เรื่องนี้ใช้กลวิธีในการเล่าเรื่องประเภทใด ถ้าให้พระประจำตำบลง่ายเองตั้งแต่ต้นจนจบ จะมีผลอย่างไร
2. เรื่องนี้มีความขัดแย้งประเภทใดบ้าง ระหว่างใครกับใคร หรือใครกับอะไร
3. ท่านเห็นว่าผู้ประพันธ์สร้างความใคร่รู้เรื่องไว้ตอนใดบ้าง ด้วยวิธีใด
4. ผู้ประพันธ์ใช้วิธีการใดบ้างสร้างลักษณะนิสัยของพระประจำตำบล
5. เหตุใดคนในตำบลนั้นจึงรักใคร่และเชื่อฟังพระประจำตำบล
6. ท่านเห็นว่าพระประจำตำบลเป็นผู้นำที่ดีหรือไม่ แสดงเหตุผลประกอบ
7. มีข้อความตอนใดบ้างที่แสดงว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริง ๆ
8. เหตุใดพระเจ้าโอรุฟจึงไม่ยอมรับประโยชน์จากเหมืองเงิน
9. “สำหรับราชอาณาจักรนั้นคนสำคัญยิ่งกว่าเงิน” ท่านเห็นด้วยหรือไม่ จงอธิบาย